

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 544/2024-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Marcelom Ružarovským, advokátom, Andreja Žarnova 11C, Trnava, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. PN-7Cpr/1/2022 takto

rozhodol:

- Postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. PN-7Cpr/1/2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresný súd Trnava **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. augusta 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. PN-7Cpr/1/2022 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhuje prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov a priznať jej finančné zadosťučinenie 1 500 eur. Zároveň navrhuje priznať jej náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 544/2024-14 z 2. októbra 2024 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa v procesnom postavení žalobkyne žalobou doručenu okresnému súdu (do 31. mája 2023 Okresný súd Piešťany) 10. januára 2022 domáha určenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru. Sťažovateľke bolo 7. apríla 2022 doručené vyjadrenie žalovanej k žalobe, na ktoré reagovala svojím stanoviskom z 20. apríla 2022. Následne jej bolo 9. júla 2022 doručené aj vyjadrenie žalovanej k predmetnému stanovisku.

4. Po realizovaní úkonov spojených s úvodnými vyjadreniami strán v napadnutom konaní okresný súd zaslal 21. júla 2022 Obvodnému oddeleniu Policajného zboru Trnava žiadosť o oznámenie, či sa vedie proti sťažovateľke trestné konanie na podklade trestného oznámenia žalovanej a ak áno, v akom je štádiu. Odpoveď na žiadosť mu bola poskytnutá Okresným riaditeľstvom Policajného zboru v Trnave listom z 25. júla 2022, v zmysle ktorého Obvodné oddelenie Policajného zboru Trnava v tom čase neevidovalo proti sťažovateľke podanie takého trestného oznámenia. Listom z 25. augusta 2022 žalovaná predložila do napadnutého konania informáciu o spisovej značke (a zápisnicu o výsluchu svedka poškodeného z 11. augusta 2022), pod ktorou je Okresným riaditeľstvom Policajného zboru v Trnave, odborom kriminálnej polície vedené trestné konanie na podklade ňou podaného trestného oznámenia.

5. Dňa 30. septembra 2022 bol súdny spis predložený vyššiemu súdnemu úradníkovi s pokynom na vypracovanie uznesenia o prerušení napadnutého konania.

6. Okresný súd následne niekoľkokrát zisťoval štádium, v akom sa nachádza trestné konanie vedené proti sťažovateľke, resp. žiadal o zaslanie dokumentov z takého konania (žiadosť zo 6. októbra 2022, 14. novembra 2022, 14. marca 2023, 29. júla 2024).

7. Okresný súd uznesením č. k. PN-7Cpr/1/2022-240 z 15. augusta 2024 prerušil napadnuté konanie do právoplatného skončenia konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 4T/22/2023, proti ktorému sťažovateľka podala odvolanie. Následne vydal pokyny na vykonanie s tým súvisiacich procesných úkonov vo veci.

II.

Argumentácia sťažovateľky

8. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je tvrdenie o nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu, ktorý v napadnutom konaní nevykonal (po popísanom doručení vyjadrení strán v konaní, pozn.) žiadny relevantný procesný úkon a nevykonal ani jedno pojednávanie (ani predbežné prejednanie sporu). O jej návrhu teda nebolo do doručenia ústavnej sťažnosti rozhodnuté, čo predstavuje dobu takmer troch rokov.

9. Vo vzťahu k právnej a faktickej zložitosti veci sťažovateľka uviedla, že rozhodovanie v jej predmete konania patrí k štandardnej súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. V súvislosti so svojím správaním akcentovala, že neprispela k doterajšej dĺžke napadnutého konania. Práve naopak, urgovala okresný súd o urýchlené rozhodnutie o danom návrhu (trikrát).

Sťažovateľka tvrdí, že vyvinula procesnú aktivitu smerujúcu k tomu, aby došlo k odstráneniu jej právnej neistoty. Podľa jej názoru spôsobil zbytočné prietahy v napadnutom konaní okresný súd.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a ústne pojednávanie

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

10. Okresný súd nepovažuje ústavnú sťažnosť za dôvodnú, a to ani s prihliadnutím na dĺžku napadnutého konania, ako ani vzhľadom na určité obdobia „*nedostatočnej činnosti súdu*“. Po popise jednotlivých vo veci vykonaných procesných úkonov konštatoval, že v napadnutom konaní vykonával úkony a hlavne zisťovanie stavu trestného konania vedeného proti sťažovateľke, a to od 20. júla 2022 dosiaľ z dôvodu potreby tejto informácie pre jeho ďalší postup vo veci. Pripustil, že k prerušeniu napadnutého konania mohlo dôjsť už skôr, keďže zákonný sudca dal pokyn na jeho prerušenie už 30. septembra 2022 a k jeho (neprávoplatnému) prerušeniu došlo až 15. augusta 2024, avšak predmetná skutočnosť nemá podľa predsedu okresného súdu „*fatálny vplyv na priebeh konania*“. Ak by bolo napadnuté konanie prerušené, jeho dĺžka by totiž bola rovnaká, ako je tomu aj v súčasnosti. Dĺžku napadnutého konania podľa predsedu konajúceho súdu ovplyvnilo aj to, že počas uvedeného obdobia došlo k šiestim zmenám vyššieho súdneho úradníka.

III.2. K ústnemu pojednávaniu:

11. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov vrátane ich príloh a spisu predloženému ústavnému súdu (sp. zn. PN-7Cpr/1/2022) je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

12. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote je založená na jej tvrdení o nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu, ktorý v napadnutom konaní nevykonal (po popísanom doručení vyjadrení strán v konaní, pozn.) žiadny relevantný procesný úkon a nevykonal ani jedno pojednávanie, pričom napadnuté konanie trvá už takmer tri roky.

13. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

14. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.), ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou je účelom základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

15. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (m. m. I. ÚS 96/2019).

16. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (IV. ÚS 187/07).

17. Pokiaľ ide právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd preskúmava napadnuté konanie v predmete namietaného neplatného skončenia pracovného pomeru. Uvedený predmet konania predstavuje bežnú súčasť rozhodovania všeobecných súdov v civilnej (pracovnoprávnej) agende. V predmetnej veci ústavný súd neidentifikoval prvok právnej alebo skutkovej zložitosti. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokovanej veci. Ústavný súd poukazuje na judikatúru štrasburských orgánov ochrany práva, aplikujúc kritérium významnosti veci z pohľadu sťažovateľa, ktorá diferencuje posudzovanie primeranosti plynulosti konania do troch skupín v závislosti od potreby rýchlosti rozhodovania. Ide o konania vyžadujúce si a) primeranú rýchlosť, b) osobitnú rýchlosť a c) výnimočnú rýchlosť. Do kategórie konaní vyžadujúcich si osobitnú rýchlosť možno zaradiť aj tie, ktoré sa týkajú pracovnoprávných sporov či sporov týkajúcich sa vo všeobecnosti vecí sociálneho zabezpečenia či náhrady škody za ublíženie na zdraví a osobného statusu (m. m. IV. ÚS 136/2022). V uvedenej veci teda ide o privilegovaný typ konania, čo odôvodňuje prísnejšie hodnotenie postupu okresného súdu.

18. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bolo správanie sťažovateľky ako strany napadnutého konania. Z obsahu predloženého súdneho spisu ústavný súd nezistil žiadne také jej správanie, ktorým by prispela k sťaženiu priebehu napadnutého konania, a tým aj k jeho celkovej dĺžke. Naopak, sťažovateľka vyvinula procesnú aktivitu, ktorou sa niekoľkokrát domáhala ďalšieho procesného postupu vo veci.

19. Ústavný súd sa napokon zaoberal samotným postupom okresného súdu. Po prvotných procesných úkonoch spojených so zabezpečením vyjadrení jednotlivých strán konania bol daný pokyn vyššiemu súdnemu úradníkovi na prerušenie napadnutého konania. K jeho prerušeniu však nedošlo, ale okresný súd (v tomto privilegovanom type konania) následne sporadicky zisťoval stav trestného konania, ktoré bolo vedené proti sťažovateľke (žiadosť okresného súdu zo 14. novembra 2022, 14. marca 2023, 29. júla 2024). Napadnuté konanie bolo prerušené až uznesením z 15. augusta 2024, proti ktorému sťažovateľka podala opravný prostriedok. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou

nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnym a nesústređeným postupom, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty strán sporu (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08), ku ktorému došlo aj v napadnutom konaní. Okresný súd nesústređeným postupom zisťoval stav trestného konania vo veci sťažovateľky, avšak k avizovanému prerušeniu konania z 30. septembra 2022 pristúpil až 15. augusta 2024, t. j. po dvoch rokoch.

20. Pokiaľ okresný súd uvádza, že dĺžka konania sa prerušením či neprerušením konania nemení, a teda aj v prípade prerušenia konania by ostala nemenná, ústavný súd vo vzťahu k námietke napadnutého konania poukazuje na rozhodovaciu prax a judikatúru ESLP, podľa ktorej v civilných veciach dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci spravidla nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. Humen proti Poľsku, rozsudok z 15. 10. 1999, body 58 a 69, Calvelli a Ciglio proti Taliansku, rozsudok zo 17. 1. 2002, body 64, 65 a 66), avšak je zrejmé, že konania s privilegovaným predmetom je potrebné posudzovať prísnejšie. V predmetnej veci je pritom významné, že napadnuté konanie v čase rozhodovania ústavného súdu trvá takmer tri roky (približne 2 roky a 10 mesiacov, pozn.), pričom okresný súd vo veci meritórne nerozhodol a nevykonal ani jediné pojednávanie. Zároveň vydal uznesenie o prerušení konania, ktoré však bolo napadnuté opravným prostriedkom. Je teda potrebné akcentovať, že v prípade avizovaného skoršieho prerušenia konania by toto obdobie ústavný súd mohol posudzovať v zmysle svojej ustálenej judikatúry (čo aktuálne nemôže, pozn.), že Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) „počíta“ s priesťahom v konaní spočívajúcim v možnom prerušení konania, a to s cieľom vyriešenia otázky, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie príslušného súdu. Takýto priesťah, resp. odôvodnenú realizáciu takého fakultatívneho úkonu súdu podľa § 164 CSP, nemožno potom považovať za zbytočný, ale za zákonom predpokladaný a v prípade riadneho odôvodnenia jeho realizácie neporušujúci základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote.

21. V aktuálnych okolnostiach preskúmvanej veci ale ústavný súd musel posudzovať celkovú dĺžku namietaného konania (zahŕňajúc aj obdobie od jeho avizovaného prerušenia, pozn.), pričom okresným súdom namietanú okolnosť veci zohľadnil pri rozhodovaní o sťažovateľkou uplatnenom nároku na finančné zadosťučinenie a návrhu na prikázanie okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných priesťahov.

22. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu, že na celkovú dĺžku konania a jeho včasné neprerušenie mali vplyv personálne zmeny (došlo k šiestim zmenám vyššieho súdneho úradníka), predmetné tvrdenie síce možno vnímať ako objektívne, na strane druhej ústavný súd vo svojich rozhodnutiach pravidelne uvádza, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priesťahy v súdnom konaní (m. m. I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020, I. ÚS 62/2023).

23. Ústavný súd po komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu z hľadiska postupu okresného súdu, predmetu a významu napadnutého konania pre sťažovateľku, jej správania, ako aj doterajšej celkovej dĺžky napadnutého konania v pracovnoprávnej veci (približne 2 roky a 10 mesiacov) s poukazom na konkrétne skutočnosti popísané v bode 17 až 20 tohto nálezu dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

24. Sťažovateľka sa domáhala aj primeraného finančného zadosťučinenia (1 500 eur). Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (m. m. IV. ÚS 210/04). Ústavný súd sťažovateľke nepriznal finančné zadosťučinenie, a teda ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 3 výroku nálezu). Osobitne pritom zohľadnil fakt (pozri aj bod 21 tohto nálezu, pozn.), že okresný súd nebol vo veci absolútne nečinný, ale nekonal z dôvodu avizovaného prerušenia konania (v roku 2022), ku ktorému však došlo až v roku 2024 z dôvodu jeho nesústredeného postupu. Je však potrebné doplniť, že už samotné deklarovanie porušenia uplatnených práv, ako aj náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok.

25. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na skutočnosť vyplývajúcu zo súdneho spisu (sp. zn. PN-7Cpr/1/2022) o vydaní uznesenia o prerušení napadnutého konania, proti ktorému bol podaný opravný prostriedok, v súvislosti s ktorým sú vykonávané procesné úkony (doručovanie) v aktuálnom štádiu napadnutého konania, neprikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov, a preto v tejto časti návrhu sťažovateľa na rozhodnutie nevyhovel (bod 3 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

26. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 856,75 eur (bod 2 výroku nálezu).

27. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu a z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 je v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a sadzba za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby predstavuje za rok 2024 sumu 13,73 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti), čo spolu s 20 % DPH, ktorej platiteľom je právny zástupca sťažovateľky (§ 18 ods. 3 vyhlášky), predstavuje celkom sumu 856,75 eur.

28. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. novembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu